

OPERATSIYAGA BEMORLARNI PSIXOLOGIK TAYYORLASH. BEMOR VA SHIFOKOR MUNOSABATI.

Sharobiddinov Muhammadali Ziyobiddinovich. TDSI talabasi.

Ilmiy raxbar: Siddiqov N.N.

Annotatsiya: Xirurgik bemorlarni to'laonli, sifatli ovqatlanishi davolanishda asosiy rol o'ynaydi. Ovqatlanishni to'laonli bo'lmasligi jaroxat bitishini qiyinlashtiradi va shifoxona ichi infeksiyasiga qarshi kurash kiyin kechishiga sababchi bo'ladi. Sifatli va vitamanga boy ovqat ratsioni operatsiyadan keyingi paytda organizmni infeksiyaga tolerantligini va immunitetini oshiradi. Xirurgik bemorlarni to'laonli, sifatli ovqatlantirishni turini tashkil qilish xar bir shifokorni burchidir. Xirurgik bemorlarni to'laonli ovqatlantirish organizmning energetik va plastik ehtiyojini oshiradi. Bunday ovqatlantirish kasallik paytida organizmni energiya sarfini to'laonlik bilan to'ldiradi.

Kalit so'zlar: Deontologiya, bemor, parvarish, xirurgiya, shifokor siri.

Bemor bilan suhbatni qat'iy qoidalarini yo'q, ammo butun dunyo shifokorlari umumiy deontologiya (grekcha deon – kerakli i logos – ta'limot) – tibbiyot xodimlarining kasbiy etikasiga amal qilishadi. Bemorni qalbini, ichki hissiyotlarini tinchlantirish – deontologiyani va uning effektivligini ko'rsatuvchi asosiy omillaridir. Gippokrat qasami juda qadim zamonlarga borib taqaladi. Keyinchalik u hujjat sifatida qabul qilinib, shifokorga bir qancha majburiyatlar yuklaydi, masalan:

shifokorlik sirini saqlash;

bemorga yoki uning qarindoshlariga ma'nan zarar yetkazadigan harakatlardan saqlanish; kasbga sodiqlik.

Shifokor amaliyotining asosiy qoidalaridan biri bu – bemorga yomonlik keltiruvchi haraklarni qilmaslik yoki —yomonlik qilma. Tibbiyot etikasining asosiy tamoyillaridan biri lotinchasiga shunday nomlanadi: primum non nosere (—eng avvalo – yomonlik qilma). Har bir shifokor ye. Lambert fikrini tan oladi, ya'ni —yordam berib bo'lmaydigan bemorlar bor, lekin yomonlik qilib bo'ladigan bemorlar yo'q. Ma'lumki, ba'zan davolash kasallikdan og'irroq bo'ladi. Bu yerda gap dorilarni nojo'ya ta'siri, bir necha xil dorini birdan qabul qilganda negativ holatlarni yuzaga chiqishi, tibbiyot aralashuvidan samara va og'irlashish riskini bir-biriga mos kelmasligi to'g'risidadir.

Yaxshi shifokor – bu nafaqat professionalizm, ensiklopedik bilim, kerakli qarorlarni qabul qilish, tibbiy manipulyatsiya texnikasini egallash, balki bemor bilan to'g'ri suhbatlashishni bilish hamdir. —Shifokor so'zi —vrat so'zidan kelib chiqqan bo'lib, qadimda —gapirish ma'nosini bildiradi. Kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, malakali shifokorlar bemor bilan muloqotga, anamnez yig'ishga, fizikal ko'rsatkichlariga ko'proq e'tibor berishadi, instrumental va laborator ko'rsatkichlarni ikkinchi darajaga qo'yishadi. Isbotlanishicha, to'g'ri tashhis anamnez so'roviga ko'ra 45-50% holatlarda, so'rov va fizikal tekshiruv ko'ra 80-85% holatlarda qo'yiladi. Faqat 15-20% bemorlarda tashhis qo'yishda chuqur laborator va instrumental tekshiruvlar kerak bo'ladi. Bemor bilan suhbatlashishi san'ati,

dialog qilish nafaqat shifokorning hoxishi, balki talantiga ham bog'liq. Shifokor bemorni eshitishi va tinglay olishi lozim.

Operatsiyaga bolalarni tayyorlash. Xirurgiya bo'limlariga keladigan bemorlarni ko'pchiligi operatsiya bo'ladi. Bemor bo'limga yotgandan operatsiya oldi davri boshlanadi va operatsiya riskini kamaytirish, asoratlarni oldini olishga qaratilgan harakatlar bo'ladi. Operatsiyadan oldingi davr mohiyati bo'yicha operatsiyaga tayyorgarlik davri hisoblanadi. Bu davrda har xil a'zo va sitemalarni funksional holati o'rganiladi, operatsiyaga tayyorgarlik o'tkaziladi.

Bu davrdagi harakatlar umumiy (hamma operatsiyadan oldin o'tkaziladi) va maxsus (faqat ma'lum operatsiyalardan oldin o'tkaziladi) harakatlarga bo'linadi. Bemor bolalarni operatsiyaga umumiy tayyorlash. Ba'zi xirurgik kasalliklar: chov churrasi, moyak istisqosi, kriptorxizm, kichkina o'smalar bemor gospitalizatsiya qilingandan keyingi kuniyoq operatsiya qilinadi. Bunday holatlarda operatsiyadan oldingi laborator tahlillar gospitalizatsiyagacha poliklinikada tayyorlanib olib kelinadi. Ko'krak qafasi va qorin bo'shlig'i, buyrak va siydik chiqarish a'zolaridagi katta va travmatik operatsiyalardan oldin, shuningdek ba'zi ortopedik operatsiyalardan oldin maxsus tekshiruvlarga qo'shimcha ravishda bolaning hayotiy zarur a'zolari holati tekshiriladi. Buyrak faoliyatini, umumiy qon hajmini va qon tarkibini, plazma va eritrotsitlardagi asosiy elektrolitlarni miqdorini, azot balansini, gormonal holatini aniqlash katta ahamiyat kasb etadi. Ba'zi holatlarda qon ivish faktorlarini va qon ivishiga qarshi faktorlarni bilish juda zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Гостищев В.К. Общая хирургия. -М., 2008.-487 с.
2. Петров С.С. Общая хирургия - СПб, 2010 - 247 с.
3. Охунов А.О. ва бошқалар. Умумий хирургия. - Электрон учебник на узбекском языке – 2014 йил.
4. Охунов А.О., Каюмов Т.Х. Что такое хирургия? -Электронное учебное пособие на узбекском, русском и английском языках. -2014 год.
5. Охунов А.О., Каюмов Т.Х. История развития современной хирургии. - Электронное учебное пособие на узбекском, русском и английском языках. -2014 год.
6. Охунов А.О., Каюмов Т.Х. Пионеры хирургии. - Электронное учебное пособие на ўзбекском, русском и английском языках -2014 год.
7. Охунов А.О., Абдуллаев У.Р. Асептика и антисептика. -Электронное учебное пособие на узбекском, русском и английском языках. -2014 год.
8. Охунов А.О., Шарипов Ю.Ю. Десмургия. - Электронное учебное пособие на узбекском, русском и английском языках. -2014 год.
9. Охунов А.О., Тавашаров Б.Н. Сборник мультимедийных тестов по разделу «Асептика и антисептика». Электронное учебное пособие на узбекском, русском и английском языках. Т.-2015.

10. Охунов А.О., Тавашаров Б.Н. Сборник мультимедийных тестов по разделу «Десмургия». Электронное учебное пособие на узбекском, русском и английском языках. Т.-2015.
11. Охунов А.О., Сайназаров А.М. Асептика ва антисептика // дастурланган, ўргатувчи ва назорат қилувчи электрон ўқув-услугий қўлланма/Тошкент, 2017 – 83 б.

